

Б.С. Покритюк
студ. III курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: д. ю. н., проф. О.В. Гаран

НАРАТИВ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану обсяги державних зобов'язань, особливо перед іноземними країнами збільшується з кожним днем. Неефективне управління органами виконавчої влади державного боргу (далі – ДБ) може призвести до серйозної економічної дестабілізації. Так, станом на 31.03.2022 р., загальний розмір ДБ складає 2 832 028,0 млн грн з яких: зовнішній борг на рівні 1731 832,5 млн грн (61,2 %) та внутрішній борг – 1100 195,5 млн грн (38,8 %) [1].

Важливою складовою управлінням ДБ є державна політика у зазначеній сфері, яка включає два компонента: боргову стратегію і боргову тактику. Завдяки борговій стратегії визначається кінцева

мета політики управління державним боргом України – отримання праксеологічного ефекту від фінансування за рахунок запозичених коштів і забезпечення платоспроможності держави.

Варто звернути увагу на те, що під управлінням ДБ слід розуміти комплекс заходів, які приймаються державою в особі її уповноважених органів з приводу визначення умов розміщення та погашення державних позик і урівноваження інтересів позичальників, інвесторів та кредиторів [2, с. 209]. Отже, перед тим як взяти чергову фінансову допомогу, держава повинна об'єктивно оцінити свої можливості щодо майбутнього погашення та обслуговування зовнішнього та внутрішнього боргу за раніше прийнятими та новими зобов'язаннями. Особливо, коли це актуально в період воєнного стану, коли держава й так знаходиться у кризовій ситуації.

Законом України № 2134-IX [3] передбачається незастосування частини десятої статті 16 БКУ щодо Стратегії управління ДБ на період дії воєнного стану або здійснення загальної мобілізації. На фоні цього, відбувається переорієнтування цілей стратегії управління державним боргом, метою якого було поступове досягнення до кінця 2022 року зменшення обсягів ДБ відносно ВВП, а саме не більше 20 %.

Низка соціально-економічних та політичних криз, яка викликана введенням воєнного стану на всій території України, не надає змоги країні стабілізувати свій економічний потенціал. Збільшення дефіциту державного бюджету через зростання видатків на оборону, фінансування дефіциту Пенсійного фонду, недоотримання запланованих обсягів надходжень від податків та зборів, необхідність підтримки підприємств і банків – це все в кінцевому підсумку, викликає нову потребу у збільшенні державних запозичень та витрат на обслуговування державного боргу [4, с. 25].

Державі необхідно якомога ретельніше слідкувати за видатками державного бюджету, не дивлячись на таке зростання сфер, де фінансування зараз вкрай необхідне з метою забезпечення життєдіяльності населення. Наприклад, кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні перевищила 8 млн людей, а це обумовлює потребу у їх фінансової підтримки з боку держави [5].

Новим інструментом управління ДБ України стало отримання Україною фінансової допомоги на 40 мільярдів доларів на підставі

ленд-лізу. Ленд-ліз – це схема передачі нам всього, що необхідно для оборони, хоча формально, це нібито позика [6]. Фінансова допомога на підставі ленд-лізу дозволяє крім швидкого постачання озброєння в Україну здійснювати фінансування необхідних заходів: роботи міжнародних слідчих (розслідування воєнних злочинів, скоєних російськими окупантами проти українців); отримання підтримки фінансової та гуманітарної та т. п.

Таким чином, в сучасних умовах необхідним є запровадження дієвої державної політики управління боргом з метою одержання найвищого ефекту від запозичених коштів та уникнення проблем погіршення макроекономічної стабільності [4, с. 7]. Тому, викликами сьогодення є гостра необхідність в вдосконалення державної боргової політики для забезпечення економічного зростання України та формуванню архітектури високого рівня соціальних стандартів життя.

Так, на нашу думку, для удосконалення управління ДБ в такі непрості для держави часи, слід перш за все:

1. Законодавчо закріпити боргову стратегію України із урахуванням періоду воєнного стану. Формування правового підґрунтя у вигляді Боргової стратегії України – це один із кроків формування ефективного механізму використання запозичених фінансових ресурсів: мають бути закріплені цілі та завдання, напрями використання залучених коштів та їх граничний розмір та інше.

2. В період повномасштабної російської агресії та найближчі роки після її завершення використання коштів, отриманих від державних запозичень, повинні застосовуватися тільки на нагальні потреби держави, а фінансування не пріоритетних секторів повинно бути максимально знижено. Тому, доцільно на рівні законодавства закріпити пріоритетні сектори економіки, що дозволить знизити рівень суб'єктивізму під час формування та використання державних позик.

Список використаної літератури

1. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/finance/debtgov> (дата звернення: 07.05.2022).
2. Присяжнюк О. Особливості управління та обслуговування державного боргу України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. Вип. 2. С. 209–211.

3. Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України : Закон України від 15.03.2022 № 2134-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2134-20#Text> (дата звернення: 07.05.2022).
4. Примерова О., Осадча К. Оцінювання боргового навантаження та платоспроможності України на сучасному етапі. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2020. Вип. 10. С. 8.
5. Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні перевищила 8 млн людей: звідки й куди їхали найбільше. URL: <https://www.minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenyh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy> (дата звернення: 07.05.2022).
6. Зеленський подякував США за ленд-ліз і окремо 40 мільярдів доларів URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/11/7345610/#:~:text=Президент%20Володимир%20Зеленський%20подякував%20Сполученим,допомоги%20на%2040%20мільярдів%20доларів> (дата звернення: 07.05.2022).